Utbildningsinspektion i Alsjöskolan och Kungsgårdens skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Sandvikens kommun och besökt Kungsgårdens skola den 11 mars 2008 och Alsjöskolan den 12 mars 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: Kunskaper, Normer och värden samt Ledning och kvalitetsarbete. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen, Alsjöskolan och Kungsgårdens skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I både Alsjöskolan och Kungsgårdens skola intervjuades rektorn, lärare, elevvårdspersonal, elever samt föräldrar. Inspektörerna besökte verksamheten i förskoleklassen samt lektioner i båda skolorna. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för bedömningen. Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Alsjöskolan	**Antal elever**
Förskoleklass	11
Grundskola	36

Kungsgårdens skola	**Antal elever**
Förskoleklass	13
Grundskola	93

Källa: Skolornas uppgifter

Alsjöskolan ligger i Åshammar cirka två mil från Sandviken och en mil från Storvik. Skolan byggdes i början av 80-talet och var från början avsedd för elever i årskurserna 1–3. Nu finns även elever i förskoleklass och årskurserna 4 och 5. De flesta av eleverna bor i närheten av skolan.

Kungsgårdens skola ligger i närheten av Ovansjö kyrka en mil från Sandviken och en mil från Storvik. Skolan byggdes i början av 70-talet. Även här bor flertalet av eleverna i skolans närområde.

Skolorna leds av en rektor vilken även ansvarar för fritidshemmen. Lärarna har gemensamma konferenser och föräldrarådet består av representanter för båda skolorna.

Eleverna i de båda skolorna fortsätter som regel sin grundskoleutbildning i Hedängsskolan i Storvik. Alsjöskolan och Kungsgårdens skola deltar i den nationella försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan.

I anslutning till skolorna finns fritidshem. Kommunens ansvarstagande för skolbarnsomsorgen beskrivs i särskild rapport.

Helhetsbedömning

Alsjöskolan och Kungsgårdens skola är två i huvudsak väl fungerande skolor. Rektorn är väl förtrogen med verksamheten och tar det övergripande ansvaret för att skolorna som helhet utvecklas i riktning mot målen.

Undervisningen präglas av att våga pröva olika arbetssätt och metoder. Elevernas kunskapsresultat följs upp kontinuerligt och särskilt stöd sätts in för de elever som bedöms behöva det. Resultaten på de nationella ämnesproven har blivit bättre men är fortfarande lägre än kommungenomsnittet, vilket måste förbättras. Det finns en medvetenhet hos rektorn och lärare om att kunskapsmålen för utbildningen behöver dock tydliggöras i såväl undervisningen som kvalitetsarbetet.

Skolorna erbjuder eleverna en lugn och trygg miljö. Arbetet med att förebygga och förhindra diskriminering och kränkningar av elever bedrivs på ett målinriktat sätt där alla vuxna tar sitt ansvar. Elevernas inflytande över utbildningen bör dock stärkas när det gäller undervisningen och medverkan vid framtagande av dokument som ordningsregler, kvalitetsredovisning och likabehandlingsplan.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 1 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94).
- Skolan uppfyller inte skollagens och grundskoleförordningens krav på lärotider och undervisningstid (3 kap. 1 och 11 §§ skollagen, 1 kap. 2 §, 2 kap. 2 § samt 4 kap. 1 § grundskoleförordningen).

- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte förordningens krav (3 §, 3 a §, 4 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.)
- Skolorna ger inte elevens val i enlighet med förordningen (2 kap. 19–20 §§ grundskolförordningen).
- Skolornas ordningsregler är inte utarbetade under medverkan av företrädare för elever och föräldrar. (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- De individuella utvecklingsplanerna behöver förbättras så att de i högre utsträckning beskriver skolans insatser för att eleven ska ges förutsättningar att utvecklas i riktning mot de nationella målen.
- Skolorna bör förbättra uppföljningen och utvärderingen av eleverna kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas mål i samtliga ämnena.
- Skolorna behöver utveckla arbetssätt och undervisningsmetoder så att fler elever når uppsatta mål.
- Elevernas möjlighet till inflytande över arbetssätt och arbetsformer bör förbättras.
- Skolorna bör i högre grad eftersträva att anställa lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabeller. Nationella ämnesprov för årskurs 5. Tabellen anger andel elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen i ämnesproven i Alsjöskolan respektive Kungsgårdens skola. Dessutom anges andel elever som bedömts uppnått målen totalt i kommunen.

	Alsjöskolan		Sandvikens kommun	
Ämne	**År 2006**	**År 2007**	**År 2006**	**År 2007**
Svenska	93	76	87	83
Engelska	71	76	85	85
Matematik	57	64	82	82

	Kungsgårdens skola		Sandvikens kommun	
Ämne	**År 2006**	**År 2007**	**År 2006**	**År 2007**
Svenska	62	72	87	83
Engelska	62	86	85	85
Matematik	50	79	82	82

Källa: Uppgifterna är skolornas och kommunens egna

Kommentar:

Skolorna saknar sammanställning av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella kursplanernas mål att uppnå för elever i slutet av årskurs 5 för samtliga ämnen. I kvalitetsredovisningen redovisas endast resultaten på de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik. Inspektörerna har även tagit del av en redovisning från Alsjöskolan där det bedömts att samtliga elever i årskurs 5 nådde målen vårterminen 2007 i de flesta av de övriga ämnena.

Som framgår av tabellen ovan är resultaten generellt sämre än genomsnittet i kommunen. En förbättring har dock skett från 2006 till 2007. Det bör noteras att underlaget är litet varför varje individ genererar fyra-fem procentenheter. Enligt skolornas kvalitetsredovisningar och utifrån bedömningar som lärare gör finns ingen skillnad mellan pojkars och flickors resultat.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,

- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning av kunskapsresultaten:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat är av god kvalitet. Bedömningen grundar sig på att skolorna har en kontinuerlig uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i skolans samtliga ämnen. Den görs dock inte alltid i förhållande till de nationella målen. Skolorna har gemensamt utarbetat en ”studieplan” (se vidare under avsnitt 1.4) som utgör grunden för lärarnas bedömning av elevernas kunskapsutveckling. Den fungerar även som underlag för att kommunicera elevernas studieresultat med elever och föräldrar. Utvecklingssamtal hålls varje termin och i samband med samtalen upprättas individuella utvecklingsplaner.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Mål i förskoleklassen

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) har staten ålagt skolorna ett ansvar för att eleverna i grundskolan (och motsvarande skolformer) uppnår vissa kunskapsmål. Varken läroplanens mål att uppnå eller kursplanerna för grundskolans ämnen gäller emellertid för förskoleklassen. Detta betyder inte att skolorna är förhindrade att själva formulera mål som eleverna i förskoleklassen ska nå. I den tidigare nämnda ”studieplanen” finns även mål att uppnå för barnen i förskoleklassen. Inspektörerna vill här göra skolan observant på att sätta upp mål att uppnå i förskoleklassen inte får leda till att verksamheten förlorar sin särart att präglas av lek och skapande.

Individuella utvecklingsplaner

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Inspektörerna har tagit del av ett urval individuella utvecklingsplaner. Dessa tar endast upp ämnena svenska och matematik. Insatser som skolan ska göra för att eleven ska utvecklas i riktning mot målen saknas så gott som helt. De individuella utvecklingsplanerna bör i högre utsträckning beskriva hur undervisningen ska anpas-

sas för att eleven ska utvecklas i riktning mot de nationella målen i de olika ämnena. Inspektörerna vill även framhålla olämpligheten i att göra bedömningar av elevens personlighet såsom glad, trevlig m.m. i planen. Inspektörerna bedömer sammantaget att de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras till sitt innehåll. Se vidare Skolverkets allmänna råd för individuella utvecklingsplaner (SKOLFS 2006:10).

1.3 Bedömning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling,
- om lärarna vid bedömning utgår från de nationella målen i kursplanerna

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Bedömning är av god kvalitet. Skolorna har gemensamt arbetat fram en ”studieplan” i vilken man för varje ämne och varje årskurs satt upp vad eleven ska kunna eller göra. Utgångspunkt har varit kursplanerna för de olika ämnena. Planen är ganska detaljerad och omfattande och består till stora delar av moment som eleven ska ha genomfört istället för mål som beskriver vad eleven ska ha lärt sig. Målen i de olika ämnena är i varierande utsträckning i överensstämmelse med de nationella kursplanernas mål. Lärarna uppger att den är föremål för ständig revidering och att de kommit olika långt med de olika ämnena. Lärarna deltar i olika ämnesnätverk inom kommunen vilket de tycker ger dem bra möjligheter att diskutera olika undervisningsmetoder och hur man ska bedöma elevers kunskaper. De nationella ämnesproven samt andra tester som Läsutvecklingsschema (LUS) och Proviatester används för att bedöma elevernas kunskapsutveckling i ämnet svenska.

Inom nedanstående område bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Elevernas kunskapsutveckling

Enligt bestämmelserna ska läraren utifrån kursplanens krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling.

Enligt ovan sker dock inte denna utvärdering helt utifrån kursplanernas mål i de olika ämnena. Inspektörerna bedömer att skolorna behöver förbättra uppföljningen och utvärderingen av eleverna kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas mål i samtliga ämnena.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Genomförande av utbildningen är av god kvalitet. Skolans organisation och arbetssätt huvudsakligen ger utrymme för olika kunskapsformer och att undervisningen är saklig och allsidig. Förskoleklassernas verksamhet stimulerar barnens utveckling och förbereder dem för fortsatt skolgång. Verksamheten stimulerar språklig och matematisk förmåga samt ger utrymme för allsidig utveckling genom lek och skapande.

Skolorna använder olika arbetssätt och arbetsformer i undervisningen. Det finns en anda av att våga prova nya metoder. Exempel på detta är att det på Kungsgårdens skola används en läsinlärningspedagogik som innebär att eleven lär sig läsa genom att skriva och som redskap används datorn. Det är fjärde året man använder metoden och lärarna gör bedömningen att det fungerat mycket väl och att eleverna får ett mer utvecklat språk både vad gäller ordförråd och uttryckssätt. Lärarna har förväntningar på att detta ska visa sig på resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 5, vilka dessa elever kommer att göra läsåret 2008/09. Metoden har från och med innevarande läsår även börjat användas på Alsjöskolan.

Inom nedanstående områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Arbetssätt och undervisningsmetoder

Enligt läroplanen ska lärarna organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Med hänvisning till de relativt låga resultat som skolans elever når och då särskilt i matematik i Alsjöskolan bedömer inspektörerna att skolorna bör förbättra utvärderingen av orsakerna till detta. Utvärderingen bör sedan i ligga till grund för att utveckla arbetssätt och undervisningsmetoder så att fler elever når uppsatta mål.

Elevinflytande

Läroplanen klargör att de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktiga ska omfatta alla elever i skolan. Kommunen genomför årliga enkäter där alla elever i årskurs 3, 5 och 9 får besvara frågor angående i vilken utsträckning de anser att de har inflytande. I skolornas kvalitetsredovisningar finns sammanställningar av resultaten på dessa enkäter. Dessa visar på en liten försämring under de senaste tre åren utom för årskurs 5 på Kungsgårdens skola där det skett en förbättring. Någon analys av resultaten har inte heller gjorts av skolorna. Det förs dock en diskussion om hur undervisningen kan organiseras för att möjliggöra ett bättre inflytande för eleverna. Exempel på metoder som används är att elever kan välja redovisningssätt och att utvärdering görs i slutet av lektionen eller arbetsveckan. Eleven får då reflektera över vad han/hon lärt sig och om man kunnat göra på något annat sätt. Den största delen av undervisningen är dock styrd utifrån olika moment som finns upptagna i studieplanen i de olika ämnena. Skolorna har även elevråd och klassråd. Dessa tar dock sällan upp frågor angående arbetssätt och innehåll i undervisningen utan handlar oftast om skolmiljön. Inspektörerna bedömer att elevernas möjlighet till inflytande över arbetssätt och arbetsformer bör förbättras.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Anpassning av verksamheten är av god kvalitet trots att skolans elevers kunskapsresultat är lägre än genomsnittet i kommunens skolor. Bedömningen grundar sig på skolornas arbete med att individanpassa undervisningen samt att vid behov ge särskilt stöd fungerar väl. I båda skolorna eftersträvas en anpassning av undervisningen utifrån elevernas behov. Detta sker främst genom att eleverna får arbeta i olika takt men även genom att använda olika arbetssätt och undervisningsmaterial. Skolorna har utarbetade rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd.

Inom nedanstående område bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Åtgärdsprogram

Enligt bestämmelserna ska rektorn, om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens förälder eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, se till att det utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas.

Skolorna har en policy att alla åtgärder som vidtas för att tillgodose enskilda elevers behov ska dokumenteras i åtgärdsprogram. Detta har lett till att stor andel av eleverna har sådana. Det är klasslärarens ansvar att se till att dessa upprättas.

Uppföljning av insatserna görs inom högst ett par månader och om det då visar sig att insatserna inte gett önskat resultat lyfts ärendet till ”barnkonferensen”. I den ingår rektorn, skolsköterska, speciallärare och kurator. Efter att problemet diskuterats där beslutar rektor om fortsatta insatser och eventuellt sammankallas elevvårdkonferens. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att åtgärdsprogram endast ska upprättas om rektorn gjort bedömningen att eleven har sådana svårigheter att det behövs särskilt stöd. Insatser som mer är att betrakta som individanpassning av undervisningen bör dokumenteras på annat sätt, exempelvis i den individuella utvecklingsplanen. Se vidare i Skolverkets allmänna råd för arbete med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25).

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,

- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Normer och värden i studiemiljö och samvaro är av god kvalitet. Inspektionen visar att båda skolorna har en miljö som präglas av respekt för eleven som person och för elevens arbete. Båda skolorna har ett medvetet och intensivt arbete för att skapa en miljö där eleverna känner sig sedda och respekterade. Lärarna använder flera olika metoder för att förmedla den värdegrund som finns angiven i styrdokumenten om allas lika värde och respekt för den enskilde individen. Det finns även en strävan att skapa miljöer som stimulerar till lärande exempel på detta är att man använder skogen som inspirationskälla och för att skapa variation.

Inom nedanstående områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Ordningsregler

Rektorn har enligt grundskoleförordningen ansvar för att det finns ordningsregler för varje skola och att dessa utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för elever och föräldrar. Det är viktigt att alla känner sig involverade i arbetet med att utforma dessa ordningsregler, så att alla kan känna sig solidariska med de överenskommelser som görs. I Alsjöskolan och Kungsgårdens skola finns gemensamma ”trivselregler”. Dessa har inte tagits fram av nuvarande lärare och personal och företrädare för elever och föräldrar har inte deltagit. Reglerna hålls aktuella genom att man tar upp dem för diskussion i klasserna. Till reglerna finns även angivet vilka konsekvenser det blir om reglerna inte följs, dessa efterlevs dock inte alltid. Inspektörerna bedömer att rektorn måste säkerställa att skolans ordningsregler är aktuella och att företrädare för elever och föräldrar ges möjlighet att delta i arbetet med att ta fram dessa.

Likabehandlingsplan

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen eller den huvudmannen bestämmer se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Enligt en särskild förordning omfattar skyldigheten också att denna plan ska arbetas fram, följas upp och ses över under medverkan av elever.

Alsjöskolan och Kungsgårdens skola omfattas av en likabehandlingsplan som upprättats för hela rektorsområdet. Planen innehåller konkreta, planerade åtgärder som

syftar till att förebygga och förhindra kränkande behandling. Dessa utgår dock inte från en aktuell kartläggning av respektive verksamhets behov och eleverna har inte varit delaktiga i arbetet med planen.

Sandvikens kommun har inte på ett tydligt sätt överlämnat åt rektorerna i kommunen att upprätta likabehandlingsplaner varför avsaknad av likabehandlingsplaner eller bristande sådana inte bedöms i de enskilda skolrapporterna, utan en samlad bedömning av kommunens likabehandlingsplaner återfinns i den övergripande kommunrapporten. Se vidare i Skolverkets allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7).

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektionen visar att verksamheten i följande delar sker i enlighet med författningarnas krav; omfattningen av verksamheten i förskoleklassen, tillgång till modersmålsundervisning, svenska som andraspråk samt huruvida undervisningen är kostnadsfri.

Inom nedanstående områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Garanterad undervisningstid

Enligt författningarna ska undervisningen planeras av lärare och elever tillsammans och genomföras under lärares ledning. Vidare finns föreskrifter om utbildningens omfattning i grundskolan och vilka ämnen som ska läsas samt det minsta antalet lärarledd undervisning varje elev är garanterad under grundskoletiden. Läsåret ska minst omfatta 178 skoldagar och elevernas skolarbett ska förläggas måndag till fredag samt vara jämt fördelat över dagarna. Skollagen anger även en ovillkorlig rätt till utbildning och föreskriver en närvaroplikt för alla skolpliktiga elever. Genom skolplikten fråntas föräldrarna möjligheten att utöva tillsyn över barnet, varför ansvaret under skolplikten fullgörs övergår till skolan och huvudmannen.

Enligt kommunens uppgifter deltar Alsjöskolan och Kungsgårdens skola i den nationella försöksverksamheten med utbildning utan timplan. Inspektionen visar att det är oklart huruvida eleverna får den garanterade undervisningstiden under sin grundskoletid.

Vid Kungsgårdens skola tillämpas något som benämns ”distansundervisning” vilket innebär att eleven genomför arbetsuppgifter hemma under högst en skoldag i veckan. Eleven har möjlighet att kommunicera med läraren via dator under hela dagen. Senast kl. 20.00 på kvällen ska eleven via nätet redovisa för läraren hur arbetet gått.

Inspektörerna bedömer att skolan brister i att ge eleverna den lärarledda undervisningstid de har rätt till och att skolan även genom sin organisation att låta eleverna arbeta i hemmet, bryter mot författningarnas krav både när det gäller skolplikt och utövning av tillsyn av eleverna.

Elevens val

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen ska syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Urvalet av ämnen ska beslutas av styrelsen för utbildningen. I Sandvikens kommun är detta delegerat till rektorn. I Alsjöskolan och Kungsgårdens skola saknas dock beslut av rektor om vilka ämnen eleven kan välja. Av den dokumentation som inspektörerna tar del av framgår att elevens val anordnas på olika sätt och i olika omfattning. Exempel på detta är att eleverna kan välja mellan olika aktiviteter eller att hela klassen arbetar med fördjupning inom ett ämne som läraren valt.

Inspektörerna bedömer att skolorna sammantaget inte anordnar elevens val i enlighet med grundskoleförordningen. Beslut om urval av ämnen av fattas inte av rektorn enligt delegering och eleverna ges heller inte den valmöjlighet som lagstiftaren avsett.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,

- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utveckling och kompetens:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektionen visar att rektorn har den utbildning och erfarenhet som författningarna kräver. Personalen känner i huvudsak till de föreskrifter som styr verksamheten. Kompetensutveckling för personalen anordnas av kommunen. Inspektörerna vill dock framhålla vikten av att planering utav kompetensutvecklingen görs utifrån de behov som tagits fram i kvalitetsredovisningen.

Inom nedanstående område bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Personalens utbildning

Kommunen har en skyldighet att för undervisningen använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Undantag får endast göras om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå. Största delen av undervisningen bedrivs av lärare med högskoleutbildning. Samtliga lärare har dock inte utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Detta får som konsekvens att elever helt eller delvis får undervisning av lärare som saknar utbildning för undervisning i ämnet. Detta är mest utmärkande för Alsjöskolan.

Inspektörerna bedömer att skolorna i högre grad bör eftersträva att anställa lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektionen visar att rektorn är väl förtrogen med verksamheten. Rektorn leder det pedagogiska arbetet genom att föra diskussioner om mål och metoder med lärarna i olika konstellationer. Vidare verkar hon även för att det sker ett erfarenhetsutbyte mellan skolorna. Rektorn tar även ansvar för att det sker en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av skolans arbete för att nå målen.

Inom nedanstående område bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

Kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst ska uppnå efter det femte och nionde skolåret i samtliga ämnen. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolnivå som en grund för utvärdering och förbättring av verksamheten i stort.

Utöver resultaten från de nationella ämnesproven i årskurs 5, kan rektorn inte redogöra för hur stor andel av eleverna som uppnår målen i årskurs 5 i kursplanernas samtliga ämnen, vilket försvårar en analys av hur väl skolan lyckas med sitt kunskapsuppdrag. Inspektörerna bedömer att skolorna måste följa upp och utvärdera kunskapsresultaten på skolövergripande nivå i samtliga ämnen i årskurs 5 i förhållande till de nationella målen.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att skolans arbete inom detta område är av god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att det vid Alsjöskolan och Kungsgårdens skola pågår kontinuerligt arbete med att följa upp och utvärdera undervisningen och dess resultat. Uppföljningen och utvärderingen utgår dock inte alltid från de nationella målen utan om och hur olika aktiviteter genomförts. Lärarna dokumenterar kontinuerligt elevernas utveckling och lärande på individnivå. Dessa uppföljningar och utvärderingar utgör också underlag för val av undervisningsmetoder och arbetssätt.

Inom nedanstående område bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Kvalitetsredovisning

Varje skola ska årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Arbetet med kvalitetsredovisningen syftar också till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. I förordningen ställs krav på elevers och personals medverkan i arbetet med kvalitetsredovisningen. Även elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. Det ställs också krav på att uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan ska redovisas i kvalitetsredovisningen.

Skolorna har upprättat kvalitetsredovisningar som innehåller uppföljning av lokala mål med utgångspunkt i de nationella styrdokumenten. De områden som tas upp är styrda av kommunen centralt och omfattar normer och värden, kunskaper, elevinflytande, hälsa och livsstil, jämställdhet samt digital kompetens. Som underlag för bedömning av måluppfyllelse används självvärderingar men även en elevenkät som genomförs på alla kommunens skolor i årskurs 3 och 5 varje år samt resultat från de nationella ämnesproven. Resultat i förhållande till dessa mål finns redovisade liksom åtgärder för ökad måluppfyllelse. Ofta förekommer dock en sammanblandning av mål, moment, metoder och bedömning av måluppfyllelse vilket gör att kvalitetsredovisningen blir svår att tolka. Bedömning av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella kursplanernas mål i årskurs 5 saknas liksom redovisning av uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen. Elever och föräldrar har inte deltagit i framtagandet av kvalitetsredovisningen. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningarna inte uppfyller de krav som förordningen ställer.

2008-09-12 Stockholm

Anna Bergstedt Nordqvist

Anki Näckstam